

Valtakunnallinen
vihreä siirtymä

Valtakunnallinen vihreän siirtymän EAKR-rahoitus

Valtakunnallinen vihreän siirtymän koordinaatiohanke

Kestävän rahoituksen pyöreä pöytä 26.9.2024, Helsinki

Olli Voutilainen, Luonnonvarakeskus (Luke)



Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027

Euroopan
aluekehitysrahasto
(EAKR)

Euroopan
sosiaalirahasto plus
(ESR+)

Oikeudenmukaisen
siirtymän rahasto
(JTF)

Innovatiivinen Suomi
(toimintalinja 1)

Hiilineutraali Suomi
(toimintalinja 2)

Saavutettavampi Suomi
(toimintalinja 3)

2.1 *Energiatehokkuus ja
kasviuonekaasupäästöjen vähentäminen*

2.2 *Ilmastonmuutokseen sopeutuminen
ja hillintätoimet*

2.3 *Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta*

Vihreän siirtymän
valtakunnalliset
teemat

Hiilineutraali Suomi -toimintalinjan valtakunnalliset teemat

Teema	Määräraha, milj. euroa (EU+valtio)	Välittävä toimielin
Energiatehokkuus ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	11,5	Pohjois-Pohjanmaan ELY
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja hillintätoimet	4	Pohjois-Pohjanmaan ELY
Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta	11,5	Hämeen ELY

- Ympäristöministeriön vastuulla on kolme vihreää siirtymää vauhdittavaa valtakunnallista teemaa, jotka perustuvat EAKR-ohjelmaan.
- Tavoitteena on yhteensovittaa valtakunnallinen ja alueellinen toiminta kokonaisuudeksi. Valtakunnallisen toiminnan tavoitteena on tuottaa laajasti hyödynnettäviä, skaalautuvia ratkaisuja ja demonstraatiotyypisiä kokeiluhankkeita.
- Tärkeimpiä kohderyhmiä/hakijoita ovat kunnat ja kuntayhtymät, tutkimuslaitokset, korkeakoulut, kehitysyhtiöt, yritykset, järjestöt, yhdistykset sekä säätiöt

Erityistavoitekohtaiset osa-alueet YM:n teemakuvauksissa

ET 2.1 Energiatehokkuus ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen

- Energia- ja materiaalitehokkaat elinkaariratkaisut rakentamisessa, ml. korjausrakentaminen, sisäilman laatu, rakennusten ilmastokestävyys muuttuvissa olosuhteissa sekä vähähiilisyiden edistäminen olemassa olevaa rakennuskantaa ja muuntojoustavuutta sekä purkumateriaalia hyödyntämällä
- Kehitetään energiategokasta puurakentamista, rakentamisen kestävyttä ja pitkään hiiltä sitovia tuotteita ja tuotantotapoja
- Kehitetään työvälineitä ja datan hyödyntämisen ratkaisuja hiilijalanjäljen, päästövähennysten ja erilaisten toimenpiteiden seurantaan ja arviointiin yrityksissä ja kunnissa sekä edistetään kestäviä julkisia hankintoja ml. ilmastokriteerit
- Uusiutuvan energian käyttöönotto, fossiilisesta energiasta luopuminen, energian säästö, hukkalämmön hyödyntäminen, omaenergiatuotanto
- Edistetään ja tuetaan energiategokkuutta ja siihen kytkeytyvää uusiutuvaa energiaa koskevaa yhteistyötä, yritys sektorin, kuntien, tutkimustahojen ja kolmannen sektorin kanssa, ml. energiayhteisöjen toteutusmallit ja menetelmät uusiutuvan energian yhteensovittamiseksi muuhun alueidenkäyttöön
- Digitaaliset ja älyratkaisut sekä rakennusautomaatio edellä kuvatuissa energiategokkuuden ja uusiutuvan energian hyödyntämisen toimenpiteissä, esimerkiksi rakennusten kyvykkyyden kehittäminen kysyntäjoustoon osallistumiseksi reservi- ja säätösähkömarkkinoilla

Erityistavoitekohtaiset osa-alueet YM:n teemakuvauksissa

ET 2.2 Ilmastomuutokseen sopeutuminen ja hillintätoimet

- Ilmastomuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen kytkeytyvät valtakunnalliset kokeilukulttuuriin, luontopohjaisiin ratkaisuihin, toimintamallien jalkauttamiseen tai niiden laajaan käyttöönnottoon perustuvat hankkeet
- Hankkeet, joissa kehitetään ja skaalataan innovatiivisia menetelmiä, teknologioita luonto-pohjaisia ratkaisuja tai hyviksi havaittuja toimintamalleja ja edistetään niiden laajaa käyttöönottoa ilmastomuutokseen sopeutumiseksi, äärimmäisiin ja muuttuviin sää- ja vesioloihin varautumiseksi ja yhteiskuntaan tai luontoon kohdistuvien ilmatoriskien hallitsemiseksi
- Yhdyskuntarakenteen kokonaisvaltaisen ilmastokestävyyden edistäminen sopeutumisen toimilla esimerkiksi hulevedet ja viherrakenne huomioiden sekä ilmastomuutoksen hillintää tukevat yhdyskuntaratkaisut esimerkiksi liikkumisessa
- Kehitetään työvälineitä alueellisille ja paikallisille toimijoille ilmastomuutokseen sopeutumiseen ja riskienhallintaan liittyvien suunnittelukäytäntöjen ja -prosessien vahvistamiseksi sekä ilmatoriskien ja niiden vaikutusten ennakointiin ja hallintaan, ml. eri toimialat ja ihmisryhmät
- Tuki ilmastotyön (sopeutuminen ja hillintä) organisoitumiseen ja resursointiin, ml. ilmasto-tiekarttojen valmistelu, tukiverkostot ja strateginen ja viestinnällinen tuki toimeenpanolle ja tiedonvälitykselliset hankkeet vihreän siirtymän kokonaisvaltaisuuden, ristiinkytkentöjen ja monihyötyisyyden tunnistamiseksi (ilmastonmuutos, päästöt, luontokato)
- Tuetaan kansallisten, alueiden ja kuntien ilmastomuutokseen sopeutumista ja hillintää edistävien strategioiden laatimiseen ja toimeenpanoon liittyvien hyvien käytäntöjen tunnistamista ja levittämistä

Erityistavoitekohtaiset osa-alueet YM:n teemakuvauksissa

ET 2.3 Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta

- Toteutetaan kokeiluja, joilla tuetaan tuote palveluna -konseptien, jakamisen ja yhteiskäytön sekä korjaamisen, uudelleenkäytön ja uudelleenvalmistuksen ratkaisuja ja toimintamalleja, jotka ovat monistettavissa eri alueille ja maakuntiin
- Lisätään resurssitehokkuutta, vähennetään luonnonvarojen käyttöä ja kehitetään uudenlaisia toimintamalleja ja arvoketjuja esimerkiksi materiaalien, tuotantokapasiteetin ja sivuvirtojen jakamiseksi ja hyödyntämiseksi muun muassa Teollisten symbioosien palvelu (FISS)-verkostossa
- Kehitetään älykästä materiaalien ja tiedon hallintaa, jolla ensisijaisesti vältetään jätteen syntymistä, valmistellaan uudelleenkäyttöä sekä kierrätetään materiaaleja ja sivuvirtoja (jätelain etusijajärjestys)
- Tuetaan kuntien, yritysten, tutkimuslaitosten ja kolmannen sektorin yhteisiä hiilineutraalia kiertotaloutta edistävien laajempien ratkaisujen ja toimintamallien kehittämistä
- Tuetaan innovatiivisten ja vähähiilisten kiertotalousratkaisujen hankintamallien ja yhteistyön kehittämistä julkisissa hankinnoissa, erityisesti käyttöönotto ja soveltaminen
- Demonstroidaan luontopohjaisia ratkaisuja osana kiertotaloutta ja kehitetään toimintamalleja, joita voidaan käyttää valtakunnallisesti, ja ratkaisuja ravinteiden kiertoon ja hyötykäyttöön

Rahoitus ja hankkeet

- Haku auki vuosittain kevästä syksyyn (nykyinen 2. hakukierros 8.5.-2.10.2024, auki erityistavoitteet 2.1 ja 2.3, erityistavoite 2.2. jälleen auki 3. kierroksella v. 2025)
- Tukiprosentti:
 - kehittämishankkeissa enintään 80 % kohtuullisten ja välttämättömien investointien osalta
 - investointihankkeissa enintään 70 %
- Hankkeen **kesto**
Maksimissaan 3 vuotta
- Haettava hanke voi olla yhden toteuttajan hanke tai ryhmähanke



Mitä hankkeiden valtakunnallisuus tarkoittaa?

- Valtakunnallisella toiminnalla haetaan **kehittämisi-, pilotti- ja demonstraatiohankkeita**, joissa tunnistetaan **kokeilukulttuuri** ja uusien **toimintamallien** esiin tuominen.
- Valtakunnalliset hankkeet **vastaavat useamman suuralueen** (ES, LS, IS, PS) **tarpeisiin** ja tähtäävät laajimmillaan valtakunnalliseen hyödynnettävyyteen.
- Tuloksena syntyy **laajasti** joko suoraan **hyödynnettäviä** ja/tai sovellettavia ja skaalautuvia **vihreän siirtymän ratkaisuja**.

Mitä hankkeiden valtakunnallisuus tarkoittaa?

- **Toimenpiteitä toteutetaan** useamman **suuralueen** ja maakunnan alueella ja **tyypillisesti** ne ovat useampien toimijoiden **yhteis- eli ryhmähankkeita**. Hankkeilla vahvistetaan yhteistyötä ja osaamisen hyödyntämistä eri sektoreiden (yritykset, kunnat, tutkimustahot, julkinen ja kolmassektori jne.) välillä kannustamalla yhteiskehittämiseen.
- Jo hankkeen suunnitteluvaiheessa tulee huomioida yhteiskehittäminen sekä kohderyhmät.
- Hakijoita kannustetaan tuottamaan **laajaa lisäarvoa sekä jatkohankkeita**, joita voidaan viedä eteenpäin alueellisella rahoituksella tai muiden kansallisten tai kansainvälisten rahoitusväylien kautta.



Ensimmäisellä hakukierroksella rahoitetut hankkeet

Hakemuskokonaisuuksia saapui:

- 2.1 Energiatehokkuustoimenpiteiden edistäminen ja kasvihuonekaasupäästöjen 4kpl (Myöntövaltuus 4,6 M€)
- 2.2 Ilmastonmuutokseen sopeutumisen, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuden ja -palautuvuuden edistäminen 12kpl (Myöntövaltuus 2,4 M€)
- 2.3 Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta 29kpl (Myöntövaltuus 4,6M€)

Rahoitettavaksi valittiin energiatehokkuuden teemasta yksi hanke, ilmastonmuutokseen sopeutumisen teemasta viisi hanketta ja kiertotalouden teemakokonaisuudesta niin ikään viisi hanketta.

Hankkeet käynnistyivät kevään 2024 aikana.

Ensimmäisellä hakukierroksella rahoitettiin 11 hanketta [\(https://valtakunnallinenvihreasiirtyma.fi/hankkeet/hankepankki/\)](https://valtakunnallinenvihreasiirtyma.fi/hankkeet/hankepankki/)

- **Energiatehokkuus teemasta**
 - [Visiiri - Vihreän siirtymän ICT-ekosysteemit](#)
- **Ilmastonmuutokseen sopeutumisen teemasta**
 - [Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja hillintä hoitotyössä \(Isohoito\)](#)
 - [Taloyhtiöt muuttuvassa ilmastossa TALVI](#)
 - [Ilmastokestävät pientaloalueet \(ILPI\)](#)
 - [Tulevaisuuden metsätaimituotanto: Innovatiiviset kasvinsuojeluratkaisut](#)
 - [Ilmastonmuutoksen vaikutusten seurantamenetelmän kehittäminen kulttuuriperintökohteisiin](#)
- **Kiertotalouden teemasta**
 - [Ekoälyä](#)
 - [ReseptiRobotti - Tiedosta tehoa tuotekehitykseen](#)
 - [Käytöstä poistunut puumateriaali kiertoon \(PUMASKA\)](#)
 - [Biokiertotalouden kestävätkä pakkauksratkaisut – BioPak](#)
 - [KIRA Circularis](#)



Valtakunnallinen vihreän siirtymän koordinaatiohanke

- Toteuttajat
 - ❖ Luonnonvarakeskus Luke (koordinaattori)
 - ❖ Hämeen ammattikorkeakoulu HAMK
 - ❖ Oulun ammattikorkeakoulu Oamk
- Toteutusaika 1.1.2023-31.12.2026



Valtakunnallinen vihreän siirtymän koordinaatiohanke

- Vahvistamme vihreän siirtymän valtakunnallisten teemojen toiminnan vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta
- Tuemme teemojen toimeenpanoa toteuttavia hankkeita fasilitoimalla hankkeiden ja teemojen välistä yhteistyötä
- Tuemme valtakunnallisten teemojen yhteensovittamista rahoitusohjelmien, strategioiden ja aloitteiden kanssa



Mitä teemme?

- Järjestämme yhteistyössä rahoittavien ELY-keskusten kanssa haku-infot kunkin hakukierroksen avautuessa
- Järjestämme yhteistyössä rahoittavien ELY-keskusten kanssa hankehakijoille sparraustilaisuudet (kaksi kertaa kunkin hakukierroksen aikana)



Mitä teemme?

- Järjestämme käynnistyville valtakunnallisille hankkeille yhteisen verkostoitumistapaamisen sekä mahdollisuuden tavata vuosittain, jakaa hyviä käytänteitä ja verkostoitua
- Osallistumme aktiivisesti sidosryhmien tilaisuuksiin sekä kerromme valtakunnallisen vihreän siirtymän teemoista ja teeman valtakunnallisesta rahoituksesta



Mitä teemme?

- Tuemme hakupainotusten valmistelun prosessia esim. keräämällä tietoa valtakunnallisten hankkeiden hakupainotusten tueksi
- Osallistumme rahoitettujen hankkeiden ohjausryhmätyöhön



Kiitos!

Koordinaatiohankkeen yhteystiedot

Olli Voutilainen, Luke

oli.voutilainen@luke.fi

Natalia Sergina-Kishlar, Oamk

natalia.sergina-kishlar@oamk.fi

Milla Anttila, HAMK

milla.anttila@hamk.fi

<https://valtakunnallinenvihreasiirtyma.fi>



[X-tili @VS_koordinaatio](#)



<https://rakennerahastot.fi/valtakunnalliset/vihrea-siirtyma>